
Uit monitoringgegevens van de Huiszwaluw blijkt dat de aantallen broedparen in Nederland gedaald zijn. Ruwweg gezegd is dat vooral in het gebied beneden de grote rivieren het geval. In stedelijke gebieden komen vrijwel geen of helemaal geen broedparen meer voor. Het onderzoekgebied van de vogelwerkgroep valt in de categorie gebieden waar de afgelopen decennia de stand schommelde.

Dick A. Jonkers

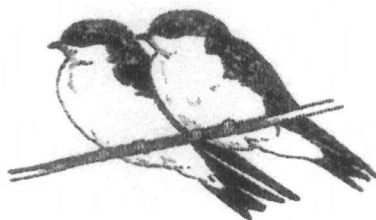
Huiszwaluwenkolonies in 2004

Wanneer we de gegevens van 2004 vergelijken met die van de twee jaar ervoor blijkt maar weer eens hoe zeer de aantallen kunnen schommelen en dat alleen langdurige monitoring-gegevens enig inzicht kunnen geven. Vanaf 1968 wordt de huiszwaluwpopulatie al gevolgd (Jonkers *et al.* 1987, jaarlijkse verslaglegging in De Korhaan). In de 26 jaar dat er in het onderzoekgebied tellingen worden uitgevoerd is in 2000 een piek bereikt met 1208 broedparen. Daarna zette de trend door met een toename naar 1254 paren in 2001, 1264 paren in 2002, waarna er een afname volgde naar 1165 paren in 2003. Dit jaar werd een aantal bereikt van maar liefst 1353 broedparen, een stijging van 16% t.o.v. het jaar ervoor. Tot nu toe was het aantal broedparen nog nooit zo groot.

Vechtplassengebied

Bij de stijging van het aantal broedparen lieten zeven van de elf plaatsen zich niet onbetuigd, waarbij vooral Muiden/ Muiderberg en Loosdrecht zich onderscheidden. Hoewel het aantal Huiszwaluwen in Vreeland niet groot was, kozen er meer dan vorig jaar voor dit dorp. Hier werd geconstateerd dat van vijftien nesten op de zijkant van een schuur er bij een tweede controle drie gepredeerd waren. Waarschijnlijk was een Kerkuil

daar verantwoordelijk voor. In Nieuwersluis weet zich nog steeds één paar te handhaven, maar dit zal over niet al te lange tijd ook verdwenen zijn. In de hele regio waaiden door veel regen en stormachtige wind af en toe nesten van de aanhechtingsplaats. Er zijn in die gevallen door de paren geen pogingen meer ondernomen om een

Huiszwaluwen

nieuw nest te bouwen, waarin een vervolglegsel kon worden grootgebracht. Van alle boerderijen waar veranderingen plaats vinden verdwijnen nesten en die plekken worden in de nieuwe situatie vrijwel nooit meer opnieuw bezet. De plekken waar zij zich kunnen handhaven zijn veelal wat oudere boerderijen waar nog steeds agrarische activiteiten plaatsvinden en vee wordt gehouden.

Het Gool

Het is dat in Naarden zich op het industriële complex van Quest International en bij een boerderij nog twee kolonies met enkele tientallen nesten bevinden, maar

anders had het er slecht uitgezien. De Huiszwaluwen trekken daar profijt van de landelijke omgeving, waar nog veel geschikt nestmateriaal en voedsel aanwezig is. Binnen de vesting Naarden is het pinaren. Hier en daar nestelen nog paren, maar hun aantal neemt af. Op zes van de elf nestelplekken is nog slechts één nest aanwezig. Bewoners van enkele panden hebben het plan om na het broedseizoen de nesten te verwijderen in de hoop dat de Huiszwaluwen er niet meer terug zullen keren. Er zullen pogingen worden ondernomen hen van dit onzalige voorname af te brengen. Het verschijnsel van verdwijning uit kernen van stedelijke gebieden treedt zowel in Nederland als België op. Zij komen daarin nog nauwelijks voor (Leys 2002). De rand van Blaricum treft hetzelfde lot. Verwacht wordt dat één van de komende jaren het doek daar definitief zal vallen. De in de jaren zeventig gebouwde wijk op de voormalige meent biedt helaas geen mogelijkheden voor de Huiszwaluwen om daar te gaan nestelen of kunstnesten op te hangen. Hoe anders is de situatie in Huizen, waar meer dan eenderde groter aantal paren aanwezig was als in 2003 (Tabel 1). Hier zijn nog maar liefst 52 locaties aanwezig waar gebroed wordt, waaronder nog een vrij behoorlijk aantal in de oude kern. De overige locaties liggen

Tabel 1. Aantal broedparen van Huiszwaluwen per gemeente in 2004

Gemeente	Broedparen	
	2004	2003
Muiden/Muiderberg	284	226
Weesp	100	95
Nigtevecht	13	8
Nederhorst den Berg	28	25
Vreeland	19	7
Loenen a/d Vecht	12	14
Nieuwersluis	1	1
Ankeveen	36	34
's-Graveland	33	34
Kortenhoef	29	33
Loosedrecht	74	44
Hollandsche Rading	12	5
Hilversum	6	0
Naarden	88	97
Huizen	138	101
Blaricum	2	5
Eemnes	345	328
Eembrugge	35	20
Eemdijk	118	84
Totaal	1353	1165

op niet al te grote afstand van het Gooimeer. Op één locatie na gaat het allemaal om vestigingen van minimaal 1-7 nesten. De uitzondering wordt gevormd door een kolonie aan een restaurant bij de haven van Huizen, die in 2004 uit 22 paren bestond.

Eemland

Net als in voorgaande jaren vormde deze regio weer een bolwerk, waar 463 paren zich gevestigd hadden. Aan dit succes hebben vijf kolonies, waaronder een zeer grote, in belangrijke mate bijgedragen. Samen namen zij 378 paren voor hun rekening. In de kolonie van De Kampen -ook vaak als Oostermeeant aangeduid- hadden nogal wat Huismussen voordat de zwaluwen arriveerden de nesten bezet. Een mooie ontwikkeling deed zich voor in Eemdijk, waar aan een woonhuis met in het jaar daarvoor slechts enkele nesten, nu een kolonie van vele tientallen nesten aanwezig was. Hoewel er geen aanwijzingen waren dat de

bewoners van het huis pogingen hadden ondernomen de uitbreiding tegen te houden, zijn alle nesten onder de gevel na het broedseizoen verwijderd. Het broedseizoen 2005 zal uitmaken hoe de Huiszwaluwen zullen reageren.

Kunstnesten

Met kunstnesten is het altijd maar afwachten of deze bezet zullen worden en de resultaten zijn wisselend. Kunstnesten aanbrengen dichtbij plaatsen waar zij al broeden, worden meestal bezet. Op andere plekken waar zij wel geregeld rondvliegen volgt soms pas na vele jaren wachten bewoning, terwijl naar ogenschijnlijk geschikte plekken helmaal niet wordt omgekeken. In Vreeland waar in de buurt van een oude kolonie kunstnesten werden aangebracht bleven deze onbezet. Dat gold ook voor twee kunstnesten in Eemdijk, die al voor het tiende achtereenvolgende jaar van bewoning verspeend bleven. In hetzelfde dorp echter waren op een andere plaats alle zestien kunstnesten bewoond en waren er zelfs nieuwe natuurlijke nesten tegenaan gebouwd. In Eembrugge waren 23 van de 28 kunstnesten door Huiszwaluwen in gebruik genomen en in Muiden waren dat er twee.

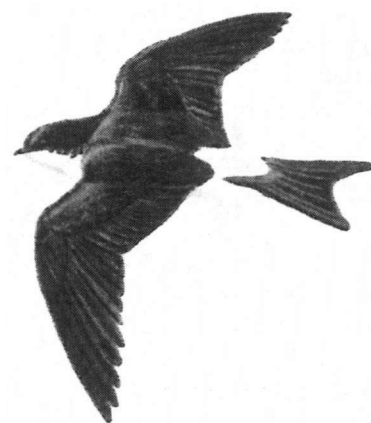
Koloniegrootte

Het aantal plaatsen waar zich één nest bevond, steeg vergeleken met 2003 licht (Jonkers 2004) en bedroeg nu honderd. In de categorie 2-5 nesten waren 92 kolonies vertegenwoordigd en was er een daling van ongeveer 12%. Het aantal met 6-10 nesten liep op van dertien naar twintig en kwam hierdoor bijna op het niveau van 2002. Ook de categorie van 11-25 nesten steeg en wel van elf naar achtien. Van de middelgrote kolonies van 26-50 nesten waren er

acht in het onderzoekgebied aanwezig, een verdubbeling vergeleken met 2003. De top van de categorie met >50 nesten werd aangevoerd door de in vorige verslagen reeds genoemde schuren bij een boerderij in de Noordpolder te Veld (Eemnes), waar maar liefst 174 paren huisden. Dit is nu één van de, zo niet grootste, kolonies in ons land. Goede tweede was de ook al eerder beschreven kolonie in De Kampen noordelijk van Eemnes. Die van 58 nesten aan de Noordpolderweg in Muiden mag er ook zijn, evenals die van 51 paren in Eemdijk.

Ringonderzoek

In de afgelopen jaren zijn verscheidene volwassen Huiszwaluwen bij de kolonies geringd. Eén van de doelen daarvan was na te gaan of zij in de jaren erna terugkeren naar de plek waar zij al eerder broedvogel waren. De enige terugmelding betreft een vogel waarbij dit niet zo was, maar die wel in dezelfde regio broedde. Hij werd in 2001 in De Kampen geringd en in 2004 zes kilometer zuidelijker dood onder een nest gevonden. Deze vogel (op het moment van ringen al meer dan een jaar oud) had dus minstens vier keer de trek naar zijn

Huiszwaluw

Illustratie: A. Singer

---

overwinteringsgebied ergens ten zuiden van de Sahara ondernomen.

Medewerkers aan de tellingen
Het lijstje met medewerkers is al jaren vrijwel onveranderd. Hen past grote dank voor hun jarenlange inzet. Helaas hebben Anneke van Daalen, Hans Gouw, Jan Nijhoff en Jan Ram besloten de lier aan de wilgen te hangen en te stoppen. Behalve de hierboven genoemden leverden de volgende personen ook

een bijdrage: G. Bieshaar, Y. Bosman, A.C. Driessen, L.J. Dwars-van Achterbergh, W.M. Fase, W.Fokker, D.A. Jonkers, A.J. van Klaveren, N. Klippel, W. Langendorff, F. Leurs, K.Pranger, H.W. Reddingius-Schreuder, S. Staps, J. Terlouw, A.P. Vermeule & M. van der Weyden.

Geraadpleegde literatuur
Jonkers, D.A., R.A. Kole & J. Taapken 1987 Vogels Tussen

Vecht en Eem. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum: 267.

Jonkers, D.A. 2004. Broedplaatsen van huiszwaluwen in 2003. *De Korhaan* 38(1): 16-18.
Leys, H.N. 2002 Huiszwaluw. In: SOVON Vogelonderzoek Nederland. Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2002. – Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey Nederland, Leiden.